

Миле Ракић

Институт за политичке студије, Београд

Горан Буџак

Институт за политичке студије, Београд

АКТУЕЛНИ МОДЕЛ НАЦИОНАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ МАЂАРСКЕ ВЛАДЕ ПРЕМИЈЕРА ВИКТОРА ОРБАНА

Сажетак

Актуелни модел националне економије мађарске владе премијера Виктора Орбана представља оригиналан и адекватан одговор на доминантни ток транзиционих тенденција у земљама Источне Европе, које су на крају 20. и почетку 21. века прошле кроз фазу трансформације од једнопартијског ка вишепартијском политичком систему и период власничке трансформације, тј. приватизације државне и друштвене имовине у приватну својину, чиме су њихове националне економије и национална економска богатства постали у великој мери својина транснационалних корпорација (ТНК).

На тај начин је транзиција као систем великих друштвених промена захватила комплетне друштвене структуре и под-системе као што су национална економија, политика и држава. Наведене транзиционе промене у економској сфери су довеле до катастрофалних последица као што су: ниска стопа привредног раста, енормно нагомилани дугови, стално нарастајућа инфлација, армија незапослених људи, пад просечног прихода становништва, незапамћен ниво социјалне диференцијације, апсолутно осиромашење становништва и изузетно увећана стопа смртности, које су се манифестовале знатно пре светске економске кризе која је ескалирала у лето 2008. године.

Предмет истраживања ове студије је национална економска политика владе мађарског премијера Виктора Орбана, која представља карактеристичан модел националне економије земаља у транзицији. Циљ истраживања представља утврђивање узрока и последица утицаја транзиционих промена на националне економије земаља бившег реалног социјализма и дефинисање адекватног модела економске политике земаља Источне Европе на почетку 21. века. Метод истраживања је компаративна квантитативна и квалитативна анализа садржаја домаћих и иностраних научних и стручних монографија, студија и чланака, доступних релевантних докумената и текстова објављених у електронским и штампаним медијима.

Кључне речи: национална економија, мађарски модел, мађарска влада, транзиција, транснационалне корпорације (ТНК).

УВОД

Процес транзиционих промена у источноевропским земаљама бившег реалног социјализма после пада Берлинског зида 1989. године манифестовао се крајем 20. и почетком 21. века путем трансформације политичких и уставно-правних државних уређења од једнопартијских ка вишепартијским системима, као и истовремене економске власничке трансформације, тј. приватизације државне и друштвене имовине у приватну својину, која је изведена у облику првобитне акумулације капитала, што је омогућило транснационалним корпорацијама (ТНК) да постану власници великог дела националних економских богатстава и тако успоставе доминацију над националним економијама ових земаља.

Преузимање контроле ТНК над националним економијама источноевропских земаља у процесу транзиције имало је велики утицај на губитак самосталности приликом доношења одлука о њиховом даљем привредном, социјалном и политичком развоју. Губитак права на суверено одлучивање о правцима економске политике резултирао је катастрофалним последицама као што су: ниска стопа привредног раста, енормно нагомилани дугови, стално нарастајућа инфлација, армија незапослених људи, пад просечног прихода становништва, незапамћен ниво социјалне диференцијације, апсолутно осиромашење становништва и изузетно увећана стопа смртности, које су се манифестовале знатно пре светске економске кризе која је ескалирала у лето 2008. године.

Колика је данас концентрација финансијске моћи ТНК показује и ова констатација проф. др Зорана Милошевића: „Према резултатима истраживања Швајцарског федералног технолошког универзитета 90% корпорацијског дохотка глобалне економије кроз различите форме слије се само у 300 транснационалних корпорација, при чему 60% дохотка отпада на финансијске корпорације.“¹

Појам национална економија се обесмишљава, тј. губи смисао у свету ТНК, с обзиром на то да је све мање повезана с државом – нацијом као и потребама њених грађана. ТНК, иначе, што је и за очекивати, размештају своју робу и пласирају њихове производе увек тамо где је за њих најпрофитабилније; ту нема никакве толеранције и милости.

Момир Булатовић у својој књизи Економија и демократија илуструје монопол компанија на светском тржишту на основу писања часописа Економист и каже: „Часопис Економист објавио је да пет предузећа управља са више од 50% светског тржишта у следећим индустријама: индустрији трајних потрошних добара, аутомобилској, електроенергетској, електронској и индустрији челика. По истом извору пет фирми контролише преко 40% глобалног тржишта нафте, персоналних рачунара и медија.“²

Новим светским финансијским олигархијама сметају баријере као што су националне државе, зато што њима сметају све препреке које стоје на путу ТНК. Процеси десуверенизације савремених држава нису праволинијски ни симплификовани и остварују се путем различитих модела и метода ширењем и сужавањем државних простора. Независно од тога да ли се ради о дезинтеграцији или интеграцији, разарању државе изнутра или споља, или само о њеном политичком, правном или економском разарању, увек је у питању главни атрибут сваке, а не само националне државе, њена сувереност.

Светска доминација ТНК води подривању суверенитета државе, који проистиче из суверенитета народа, на тај начин што се данас одлуке које се тичу живота народа и становништва државе све мање доносе на изборима и њих не доносе изабрани представници већ се политичке одлуке доносе споља; доносе их отуђени центри финансијске и политичке моћи.

Међународна подела рада поприма све више интензиван карактер, што производи дубоку социјалну и политичку диференцијацију. У овим процесима велики делови друштва, чак и целе

1 Зоран Милошевић, “Транснационалне корпорације и држава“ у зборнику радова З. Милошевић, Ж. Ђурић (приредили), *(Дез)интеграција држава и идентитет*, Институт за политичке студије, Београд, 2014, стр. 101.

2 Момир Булатовић, *Економија и демократија*, Ју Медиа Монт, Подгорица, 2011, стр. 40.

нације, остају на рубу економског развоја и социјалног безнађа без икаквих могућности да се самостално, тј. уз помоћ сопствене државе некако извуку из настале катастрофалне ситуације, поготово не у неко блиско време у будућности. Макроекономска политика се фундира по вољи и интересима центара моћи на Западу. Потпуно је слободно кретање роба из развијених земаља у земље у развоју, чиме се гуши сопствена национална производња и земље доводе у финансијску презадуженост и у неоколонијално ропство.

Глобално узевши, расцеп између богатих и сиромашних земаља се рапидно увећава, тако да се у документима УН још од 90-их година појавио термин „веома неразвијене земље“, што значи да у свету постоје земље које више не треба увршћавати чак ни међу земље у развоју, а чије становништво живи испод сваког прага предвидљивог сиромаштва.³

1. УЗРОЦИ КОЈИ СУ ПРЕТХОДИЛИ ПРЕОКРЕТУ У ПОЛИТИЦИ МАЂАРСКЕ ВЛАДЕ ПРЕМИЈЕРА ОРБАНА

Када се анализирају разлози преокрета до кога је дошло у политици мађарске владе премијера Орбана од 2010. године, треба имати у виду да Мађарска припада групи од 16 источноевропских држава, некадашњих чланица Источног блока, као и република ех-СФР Југославије, које су припадале комунистичком совјетском систему тзв. „реалног социјализма“ у релативно дугом временском раздобљу од 1945-1989. године, тј. од краја Другог светског до окончања Хладног рата. Ту групу бивших комунистичких земаља чине: Естонија, Летонија, Литванија, Пољска, Чешка, Словачка, Мађарска, Румунија, Бугарска, Албанија и републике бивше СФР Југославије – Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора и Македонија.

У наведеним источноевропским земљама је почетком 90-их после пада Берлинског зида и уједињења Немачке, те распада Источног блока и Совјетског Савеза, почео период политичке, економске и социјалне пост-социјалистичке транзиције, који је представљао политички коперникански обрт од монопартијског реалсоцијалистичког система под владавином комунистичке партије, ка дугогодишњем транзиционом процесу, који карактерише успостављање вишепартијског парламентарног система, владавине права и правне државе, тржишне привреде засноване на при-

³ Анастасија Владимировна Митрофанова, „Криза националне државе у епохи глобализације“, *Национални интерес*, 1/2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012, стр. 11-13.

ватном власништву и предузетништву, као и цивилног друштва утемељеног на грађанским и људским правима и слободама. Процес транзиције у свим источноевропским земљама је обухватао бројне структурне трансформације, које су због многобројних политичких, економских, социјалних и културних тешкоћа и проблема праћене и честим периодима регресије са варијацијама од земље до земље.

Услед ширења геополитичких конфликта у Европи и свету условљених светском економском кризом, која је достигла врхунац током 2008. године, у Мађарској је током 2010. године дошло до оштрог заокрета у односу на дотадашњу глобалну транзициону стратегију и политичку праксу на државном и националном плану. Преокрет у политици мађарске владе настао је после убедљиве победе на парламентарним изборима коалиције коју је формирао ФИДЕС – Мађарски грађански савез са Демокришћанском народном странком, са Виктором Орбаном на свом челу.

Узроке преокрета политике владе Виктор Орбана чини неколико кључних фактора. То су, пре свега, озбиљне грешке влада и странака, које су деловале у мађарском парламенту и ван њега у периоду од 1990-2010. године, ширење корупције, трауме од масовне незапослености, повећање социјалних разлика, разочараност јавности, која је неизбежна после великих очекивања насталих услед радикалних промена политичког система. Неопходно је имати у виду да је сазревање демократије дугорочан историјски процес, који је Мађарска недавно започела.

Дубљи узроци овог стратешког политичког преокрета налазе се и у раздобљу пре 1990. године и тренутка промене система. Ово се односи, пре свега, на последње раздобље мађарског „реалног социјализма“, који је на Западу био познат под називом „гулаш-комунизам“, током кога су се људи навикли на патернализам режима чврсте руке.

Осим овог, постоји још дубљи, старији слој историјског памћења, који формира савремени начин размишљања, а који представља националистичка, расистичка, антисемитска идеологија аутократије из доба Хортијевог фашистичког режима од 1919-1945, са спољнополитичким приоритетом ревизије комадања мађарске државне територије после Првог светског рата, што је допринело да Мађарска постане лојални савезник нацистичке Немачке до коначне пропасти Трећег рајха.

2. НАЦИОНАЛНО-КОНЗЕРВАТИВНА И ЕВРО-СКЕПТИЧНА ПОЛИТИКА ВЛАДЕ ПРЕМИЈЕРА ВИКТОРА ОРБАНА

Виктор Орбан (1963), адвокат по професији, председник је странке ФИДЕС (Алијанса младих демократа) од 1990. године (основане 1988), коју је од либералне претворио у конзервативну партију. У октобру 2002. године Орбан је изабран за потпредседника Европске народне партије (Еуропеан Пеопле Парту – ЕПП). ФИДЕС је победио на парламентарним изборима 1998. године, освојивши 42% гласова. Формирао је владу у коалицији са Мађарским демократским форумом, обећававши измене здравственог система као противмеру програму штедње, који је спроводила бивша влада Социјалистичке партије и Алијансе слободних демократа.

Економска политика прве Орбанове владе базирана је на смањењу пореза и социјалног осигурања, што је довело до смањења инфлације и незапослености. Влада је такође најавила и намеру да настави са програмом социјалистичко-либералне владе, којим би се БДП повећао за 4,5%. Претходна влада је скоро у потпуности реализовала програм приватизације друштвених предузећа и створила нови пензиони фонд.

Нова Орбанова влада је одмах покренула радикалне реформе државне администрације, реорганизовала министарства и створила супер-министарство економије. Угледајући се на немачки канцеларски модел, Орбан је ојачао кабинет премијера, и именовао министра који би пратио рад кабинета председника владе.

Економски успех прве Орбанове владе, огледао се у смањењу инфлације од 15% 1998. године на 3,8% 2001. У то време су били реални изгледи да мађарска постане чланица Еврозоне 2009. године. Међутим, преговори око уласка Мађарске у Европску Унију успорени су у јесен 1999, када је ЕУ одлучила да прими још шест држава.

Многобројни политички скандали током 2001, довели су до распада владајуће коалиције. Скандал око примања мита у фебруару довео је до подизања оптужница против Независне странке купаца (ФКПГ). Ова афера довела је до смењивања Јожефа Торганија и са места председника ФКПГ-а и министра пољопривреде.

Мађарска је привукла пажњу страних медија због доношења закона по коме су преко три милиона грађана мађарске националности који живе у суседним земљама (Румунија, Словачка, Србија, Хрватска, Словенија и Украјина) добили двојно држављанство, чиме су такође и добили право на бенефиције у здравству, образовању и запошљавању у матичној земљи. Тиме је Орбанова влада

покушала да санира по Мађарску штетне ефекте Тријанонског уговора из 1920. године.

Избори одржани 2002, били су проглашени за најважније у Мађарској. Орбанова коалиција изгубила је од опозиционе Социјалистичке партије и њених савезника либералне Алијансе слободних демократа.

На следећим парламентарним изборима одржаним 2006, Орбан је поново био кандидат партије ФИДЕС, која је изгубивши изборну трку довела у питање Орбанову политичку перспективу. На изборима за Европски парламент 2009, ФИДЕС са Орбаном на челу односи убедљиву победу. Овакав резултат је претпостављао и убедљиву победу на изборима за мађарски парламент 2010, на којима ФИДЕС убедљиво тријумфује.

Нова Орбанова влада одмах је наставила са радом на доношењу закона о двојном држављанству, у чему им је највећи противник била словачка влада на челу са бившим премијером Робертом Фицом.

Међутим, словачки парламент одобрио је закон у мају 2010, али са одредбом да сваки грађанин Словачке који узме држављанство неке друге земље губи право на словачко држављанство. Већина коју је Орбанов ФИДЕС освојио на парламентарним изборима 2010, обезбедила му је довољан број гласова у парламенту за промену устава. Сходно томе, уставним изменама, у мађарски устав унет је члан који афирмише традиционални брак.⁴

Током свог другог мандата, Орбанова влада доноси многе нове законе, укључујући и контроверзну реформу изборног система којом је смањен број посланика у парламенту са 386 на 199.⁵ Други Орбанов мандат обележио је сукоб са Европском унијом, и честе Орбанове изјаве у којима осуђује идеју федералне Европе. Орбан се позиционирао као заступник јаке националне државе, очувања хришћанске културе и традиционалних вредности, истовремено се противећи неолиберализму у економији.

Орбанове монетарне мере имале су за циљ већу независност Мађарске од Европске централне банке (ЕЦБ), али и смањивање јавног дуга, који се драстично повећао у периоду између 2009. и 2012. Орбанова влада увела је и пропорционални порез на лични доходак, са пореском стопом од 16%.

На мађарским парламентарним изборима 2014, Орбанов ФИДЕС освојио је апсолутну већину, захваљујући измењеном избор-

⁴ „Контроверзни Устав ступио на снагу: Мађарска, Бог и брак“, *Блиц*, 01. 01. 2012.

⁵ „Мађарска усвојила спорне промене устава“, (<http://www.vesti.rs/Evropska-Unija/Madjarska-usvojila-sporne-promene-ustava.html>), *Вести.рс*, 12. 03. 2013. Приступљено 04. 12. 2016.

ном систему, чиме је ФИДЕСУ припало 133 од укупно 199 места у парламенту.⁶ Током свог другог мандата Орбан је био на мети критичара због идеје „либералне демократије“ коју заговара, а коју његови опоненти, како у земљи тако и у иностранству карактеришу као покушај ауторитарне владавине.

Након ескалације европске мигрантске кризе 2015. године, Орбан постаје један од најгласнијих критичара европске политике према мигрантима и имиграционе политике немачке канцеларке Ангеле Меркел. У својим изјавама и јавним наступима, Орбан често наводи потребу очувања националних граница, као и своје противљење неконтролисаног миграцији. Орбан се истовремено залаже за очување мађарског националног идентитета. Орбанова влада наложила је изградњу жичане оgrade на граници Мађарске и Србије, са циљем заустављања прилива илегалним мигрантима, који су преко Балканске руте (Грчка, Македонија, Србија) улазили у Мађарску, на свом путу ка Немачкој и осталим земљама Западне Европе.⁷

Током свог другог мандата, Орбан постаје један од главних савезника руског председника Владимира Путина унутар Европске уније. Економски односи Мађарске и Русије у сталном су успону, а Орбан и Путин састали су се неколико пута, што је довело до протеста у Будимпешти. Орбан, такође, заговара укидање санкција које је Европска унија увела Русији због кризе у Украјини, а био је и један од главних заговорника изградње гасовода Јужни ток, чији је један крак требало да пролази кроз Мађарску.⁸ Ипак, Орбан је путем билатералних споразума са Русијом обезбедио снабдевање руским гасом, које је од виталног значаја за Мађарску, будући да та земља већину својих потреба за природним гасом задовољава увозом из Русије. Почетком 2014. године, Орбан је са руским председником уговорио и значајно проширење мађарске нуклеарне електране Пакш.⁹

У односима са Србијом, Орбан подржава европске интеграције Србије, а током последњих неколико година, Србија и Мађарска бележе изузетно добре међусуседске односе.¹⁰ Орбан се током новембра 2016, састао у Нишу са српским премијером Александром Вучићем где је одржан заједнички састанак две владе.¹¹ Ор-

6 „На изборима у Мађарској победила партија премијера Orbana“, *Блиц*, 06. 04. 2014.

7 „Orban: Зид изнуђен потез, није уперен против Србије“, *Блиц*, 01. 07. 2015.

8 „Orban потврђује решеност да се с Русијом гради Јужни ток“, „„ (<http://www.balkanmagazin.net/novosti-i-politika/cid128-101891/orban-potvrđuje-resenost-da-se-rusijom-gradi-juzni-tok>), *Балкан Магазин*, 05. 11. 2014. Приступљено 04. 12. 2016.

9 „Путин и Орбан договорили проширење мађарске нуклеарке Пакш, *Блиц*, 14. 01. 2014.

10 „Вучић и Орбан данас у Суботици: Мађарска је прави пријатељ Србије, *Блиц*, 13. 04. 2016.

11 „Orban: Ниш је погодан да у њему Мађари изразе поштовање према Србима, (<http://www.>

бан је подржао настојања Србије да се придружи Европској унији, али и најавио могућност мађарских инвестиција у Србији. Двојица премијера разговарали су о заједничкој енергетској политици две државе као и о мигрантској кризи.¹²

Орбан је 24. фебруара 2016, објавио да ће Мађарска влада иницирати одржавање референдума о прихватању обавезних мигрантских квота за размештање миграната које је прописала ЕУ. Неслагање Орбанове владе са мигрантском политиком Брисела нагнало је Орбана да одбаци мигрантске квоте. Орбан је рекао да ће влада позвати грађане да гласају против мера ЕУ на референдуму. Парламент је подржао владину иницијативу, упркос противљењу дела опозиције, а овакву одлуку потврдио је и Уставни суд, па је мађарски председник, Јанош Адер, расписао референдум за 2. октобар 2016.

Референдум није успео, будући да је гласало само 44% гласача, што је мање од потребних 50%. Ипак, чак 98,36% изашлих бирача одбацило је мигрантске квоте. Орбан је изјавио да су резултати референдума „изванредни“ и додао да је број оних који су гласали за одбацивање мигрантских квота већи од броја оних који су гласали за улазак Мађарске у ЕУ 2004.¹³

Орбан је најавио промену Устава, истакавши да „вољу народа треба унети у највиши правни акт земље“. Том приликом Орбан је изјавио: „Остварили смо велики резултат. Данас смо кренули на другачак пут. Направили смо први, најзначајнији корак. На том путу нас чекају тешке борбе и сукоби. Након славља треба да урадимо две ствари. Прво, да вољу народа преточимо у законе. Наредних дана ћу предложити парламенту измене Устава.“

Део опозиције критиковао је одржавање референдума, док га је део европске јавности тумачио као први корак ка напуштању ЕУ. Референдум је критиковао и тадашњи председник Европског парламента, Мартин Шулц, назвавши га опасном игром.¹⁴

Мађарски парламент је 8. новембра 2016, одбацио предлог уставног амандмана којим би се мигрантима забранило да се настањују у Мађарској. Предлог није добио потребну подршку у парламенту јер је имао два гласа мање од неопходне двотрећинске већине.¹⁵

juznevesti.com/Politika/Orban/-Nis-je-pogodan-da-u-njemu-Madjari-izraze-postovanje-prema-Srbima.sr.html), *Јужне Вести*, 21.11. 2016 . Приступљено 04.12. 2016.

12 „Вучић и Орбан у Нишу. Односи одлични, Мађарска има капитал и хоће да уложи у Србију, *Блиц*, 21. 11. 2016.

13 „Мађарски референдум није успео, Орбан предлаже промену устава“, (<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/3/region/2474142/madjarski-referendum-navici>

[neuspeha.html](http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/3/region/2474142/madjarski-referendum-navici)), *RTS*, 02. 10. 2016. Приступљено, 04. 12. 2016.

14 „Шулц: Мађарски референдум је опасна игра“, *Блиц*, 02. 10. 2016.

15 „Крах Орбановог плана: Мађарски парламент није изгласао антиимигрантске уставне

Орбанову политику често описују као евро-скептичну и популистичку, а његову владу као национално-конзервативну. Честа су поређења Орбана и његових политичких ставова са оним лидерке француског Националног фронта, Марин Ле Пен, бившег британског премијера Дејвида Камерона, лидера пољске партије Право и правда, Јарослава Качињског, бившег италијанског премијера Матеа Ренџија, као и председника САД Доналда Трампа, турског председника Реџепа Тајипа Ердогана и руског председника Владимира Путина.

Орбанова политичка филозофија укључује јако неповерење према европском владајућем естаблишменту и пропагира бескомпромисну одбрану националног суверенитета. Орбан је одбацио на Западу доминантну теорију либералне државе као слободне заједнице појединаца. По Орбановом мишљењу, држава је одговорна за организацију, оснаживање и чак конструкцију националне заједнице и треба да има јаку регулаторну улогу, насупрот концепту либералне државе усвојеном у већини модерних западних земаља, у коме је мешање државе (посебно у економији) виђено као непожељно и у коме је државна интервенција прихватљива само као крајња и неопходна мера.

Ипак, тип државе коју пропагира Орбан, није у супротности са традиционалним либералним идејама поштовања грађанских права, али је назван „илибералним“ будући да посматра заједницу, као основну политичку јединицу. У теорији, Орбанова идеја „илибералне економије“ промовише националну самодовољност, национални суверенитет, одбрану традиционалног концепта породице и пуно право на запошљавање, као и очување културног идентитета и хришћанског наслеђа Европе. У својим говорима, Орбан наводи како је западни концепт либералне демократије у дубокој кризи, и да се свет налази у фази промене глобалног модела и да од униполарног светског поретка на челу са САД долази до постепене трансформације ка мултиполарном поретку у коме ће доћи до баланса између неколико глобалних сила, попут САД, Русије и Кине.¹⁶

Орбан је током октобра 2017, оптужио Европски парламент да је почео да примењује „Сорошев план“ пошто је Одбор ЕП за грађанске слободе, правосуђе и унутрашња питања (ЛИБЕ) усвојио извештај о примени Даблинских прописа. Извештај ЛИБЕ

промене“, (<http://www.naslovi.net/2016-11-08/blic/krah-orbanovog-plana-madjarski-parlament-nije-izglasao-antiimigrantske-ustavne-promene/19206063>), *Naslovi net*, 08. 11. 2016. Приступљено 04. 12. 2016.

16 Full text of Victor Orbans speech at Baile Tusnad (Tusnafurdo) of 26 July 2014, (<http://budapestbeacon.com/pub/full-text-of-viktor-orbans-speech-at-baile-tusnadfurdo-of-26-july-2014/10592>), *Budapest Beacon*, 26. jul 2014. Приступљено 04.децембар 2016

„занемарује опасност да постоји веза између миграција и тероризма“, рекао је Орбан додавши да ће примена тих прописа такође ограничити овлашћења држава чланица. Он је оценио да је упркос „забрињавајућим разликама по тим питањима“ између Вишеградске четворке и Европске комисије, радна вечера лидера В4 и председника ЕК, Жан Клод Јункера, била успешна. Такође је додао да постоји добра шанса за побољшање сарадње, преноси МТИ. Према његовим речима, несугласице по питању будућности Европе и миграције више су укореењени у културолошким него политичким разликама. „Разјаснили смо извештај број питања око којих се не слажемо и успели смо да кажемо Јункеру да желимо више поштовања за народе Централне Европе, међу којима су и Мађари“, рекао је Орбан.

ЗАКЉУЧАК

Резултати спроведене анализе су потврдили полазну хипотезу да је актуелна политика владе мађарског премијера Виктора Орбана национално-конзервативна и евро-скептична, јер је заснована на давању приоритета националним економским, политичким и социјалним интересима у односу на интересе ЕУ, САД и ТНК. Политика Орбанове владе представља карактеристичан модел националне економије источноевропских земаља у процесу транзиције, који је конципиран у циљу заштите националног суверенитета и територијалног интегритета у унутрашњој и спољној политици Мађарске.

Ради остваривања наведених циљева у унутрашњој и спољној политици Орбанова влада је спровела радикалне реформе у унутрашњој политици, које се огледају у јачању националне економије, културе и традиције засноване на хришћанским и породичним вредностима и супротстављању неолибералној глобалистичкој политици, као и самосталне спољнополитичке иницијативе у циљу успостављања сарадње са значајним иностраним партнерима међу којима посебно место заузима Руска Федерација у области снабдевања енергентима.

Посебно значајну спољнополитичку активност актуелне мађарске владе представља отворено супротстављање мигрантској политици ЕУ са Немачком на челу, које се огледа у одбијању прихватања квота за пријем миграната са Блиског истока и предузимању самосталних мера за сузбијање прилива миграната (појачана погранична контрола, подизање жичане оградe на граници Мађарске и Србије).

ЛИТЕРАТУРА

- Булатовић М, *Економија и демократија*, Ју Медиа Монт, Подгорица, 2011.
- „Вучић и Орбан данас у Суботици: Мађарска прави пријатељ Србије“, *Блиц*, 13.04.2016.
- „Контроверзни Устав ступио на снагу: Мађарска, Бог и брак“, *Блиц*, 01.01.2012.
- Милошевић З., „Транснационалне корпорације и држава“, у зборнику радова Милошевић З., Бурић, Ж., (приредили), *(Дез)интеграција држава и идентитет*, Институт за политичке студије, Београд, 2014.
- Митрофановна Владимировна, А., „Криза националне државе у епохи глобализације“, *Национални интерес*, 1/2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Full text of Victor Orban's speech at Baile Tusnad (Tusnafurdo) of 26 July 2014 (<http://budapestbeacon.com/pub/full-text-of-viktor-orbans-speech-at-baile-tusnadfurdo-of-26-july-2014/10592>), *Budapest Beacon*, 26. jul 2014. Приступљено 04.12.2016.
- „Вучић и Орбан у Нишу: Односи одлични, Мађарска има капитал да уложи у Србију“, (<http://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-i-orban-u-nisu-odnosi-odlicni-madjarska-ima-kapital-i-hoce-da-ulozi-u-srbiju/12xze7d>), *Блиц*, 21. 11. 2016. Приступљено 04. 12. 2016.
- „Крах Орбановог плана: Мађарски парламент није изгласао антиимигрантске уставне промене“, (<http://www.naslovi.net/2016-11-08/blic/krah-orbanovog-plana-madjarski-parlament-nije-izglasao-antiimigrantske-ustavne-promene/19206063>), *Naslovi net*, 08. 11. 2016. Приступљено 04. 12. 2016
- „Мађарска усвојила спорне промене устава“, (<http://www.vesti.rs/Evropska-Unija/Madjarska-usvojila-sporne-promene-ustava.html>), *Вести.рс*, 12. 03. 2013. Приступљено 04. 12. 2016.
- „Мађарски референдум није успео, Орбан предлаже промену устава“, (<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/3/region/2474142/madjarski-referendum-na-ivici-neuspeha.html>), *РТС*, 02. 10. 2016. Приступљено, 04. 12. 2016.
- „На изборима у Мађарској победила партија премијера Орбана“, *Блиц*, 06.04.2014.
- „Орбан потврђује решеност да се с Русијом гради Јужни ток“, (<http://www.balkanmagazin.net/novosti-i-politika/cid128-101891/orban-potvrđuje-resenost-da-se-s-rusijom-gradi-juzni-tok>), *Балкан Магазин*, 05. 11. 2014. Приступљено, 04. 12. 2016.
- „Орбан: Европски парламент примењује „Сорошев план““, <http://srb.news-front.info/2017/10/20/orban-evropski-parlament-primenjuje-soroshev-plan/>, *Srb News Front Info*, Приступљено 20. 10. 2017.
- „Орбан: Зид изнуђен потез, није уперен против Србије“, *Блиц*, 01.07.2015.

- „Орбан: Ниш је погодан да у њему Мађари изразе поштовање према Србима“, (<http://www.juznevesti.com/Politika/Orban/-Nis-je-pogodan-da-u-njemu-Madjari-izraze-postovanje-prema-Srbima.sr.html>), *Јужне Вести*, 21. 11. 2016. Приступљено 04. 12. 2016.
- „Путин и Орбан договорили проширење мађарске нуклеарке Пакш“, *Блиц* 14.01.2014.

Mile Rakić, Goran Budžak

**CURRENT MODEL OF NATIONAL ECONOMY OF
HUNGARIAN GOVERNMENT OF PRIME MINISTER
VIKTOR ORBAN**

Resume

The current model of the national economy of the Hungarian Government, Prime Minister Viktor Orban, is an original and adequate response to the dominant flow of transitional tendencies in the countries of Central, Eastern and Southeastern Europe, which at the end of the 20th and the beginning of the 21st century went through a transformation phase from a one party to a multiparty political system, the period of ownership transformation, i.e. the privatization of state and social property into private property, whereby their national economies and national economic wealth became largely the property of transnational corporations (TNKs).

In this way, the transition as a system of mayor social changes has affected the complete social structures and subsystems, such as the national economy, politics and the state. The above-mentioned transitional changes in the economic sphere have led to catastrophic consequences such as a low rate of economic growth, enormously accumulated debts, steadily rising inflation, an army of unemployed people, a drop in the average income of the population, an unprecedented level of social differentiation, an absolute impoverishment of the population and an extremely increased mortality rate which manifested significantly before the global economic and financial crisis that escalated in the summer of 2008.

The object of this study is the national economic policy of the

Hungarian Prime Minister Viktor Orban's government, which represents a characteristic model of the national economy of the countries in transition.

The aim of the research is to determine the causes and consequences of the impact of the transition changes on the national economies of the countries of former real socialism and the definition of an adequate model of economic policy of the countries of Eastern Europe at the beginning of the 21st century.

The method of research is a comparative qualitative and quantitative analysis of the contents of domestic and foreign scientific and professional monographs, studies, and articles, available relevant documents and texts published in electronic and print media.

Keywords: national economy, Hungarian model, Prime Minister Viktor Orban, Hungarian Government, Transition, East Europe, transnational corporations (TNC).